
Stordalen og Paras

Høringsinnspill Stordalen og Paras kraftverk

Steve Kristansen

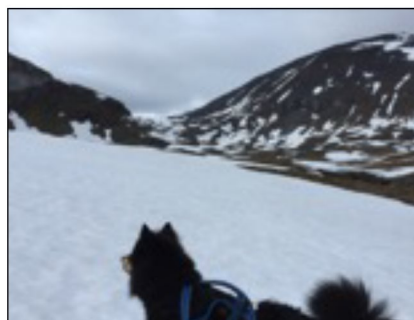
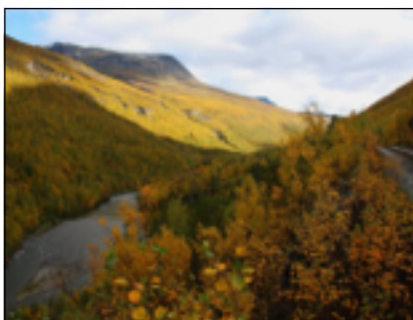

Innledning

Stordalen i Signaldalen, sammen med systemet i Bárrasdalen tilhører noe av det mest verdifulle av kjernnatur vi har igjen i hele Troms. Historisk strekker jakt- og fiske og brukstradisjonene seg tilbake århundrer i tid. Med mektige Bárrastind som et naturlig og mektig midtpunkt mellom naturopplevelser som står i kø rundt dens fot på hver sin side: Stordalen på den ene siden, Parasdalen på den andre med hvert sitt vassdrag som har sine særtrekk og som er en vital del av det totale inntrykket.

Det bør ikke herske noen tvil om at det Statkraft/Troms kraft nå utfordrer, er selve indrefiletten av naturen i Troms og i Nord-Norge som sådan. Man søker helt enkelt å tilsidesette århundrer med jakt- og fisketradisjoner, stort og utviklet almennt friluftsliv, krigshistorie og århundrer med tradisjoner der Signaldølene og Storfjordingene, så vel som tusenvis av tilreisende fra nabokommune, andre fylker - ja, sågar en stor skare tilreisende jegere fra Sør-Norge reiser til disse områdene for å oppsøke og oppleve vill, mektig og spektakulær nordnorsk natur man finner få - om noen steder i Troms.

Etter å ha lest KU utført av MultiConsult, må man nesten gni seg i øynene fordi det er vanskelig å tro det man leser. Rapporten er direkte mangelfull og underkommuniserer til de grader helt sentrale kjerneverdier som skattes så høyt av så vel jegere som friluftsfolk og lokalbefolkning. Jeg vil strekke det så langt å rett og slett kreve en ny, nøytral og uavhengig utført konsekvensutredning på et så viktig naturområde på alle mulige måter. Rapporten holder rett og slett ikke mål.

Generell naturverdi

Stordalen og Bárrassystemet må sees i sammenheng fra et naturperspektiv. Det er en pakke av opplevelser, der man ikke kan utelate det ene fra det andre. Bygger man ut Bárras, og lar Stordalen forbli, vil totalopplevelsen og valgmulighetene bli berørt. For de hundrevis av jegere som strømmer til fra nært og fjernt til Signaldalen høstmånedene for å

koble seg av, jakte, fiske og leve tett på naturen, er for eksempel Barrastind rundt fra Bárrasdalen til Stordalen en populær rute for dagen, fordi avstandene tross alt ikke er større enn de er.

Bárrasdalen

Signalaldalen og Bárras bør egentlig ikke trenge noen utfyllende forsvarstale. Dette er et landemerke av et natur- og friluftsområde, viden kjent i inn og utland for dets store naturverdi, som er beskrevet i jegertidsskrifter, krigshistorie, vandrerhistorier og fortellinger fra utallige turer gjort av utallige mennesker om inntrykkene de sitter igjen med. Turen opp fra Rognli til Gappo er legendarisk, og gåes og brukes av tusenvis hvert år - hele året. Landskapet opp mot skoggrensen er dramatisk, vekslende, full av inntrykk. og Bárraselva er en helt sentral del av denne opplevelsen. Troms Turlag er meget aktiv i området. Det er faktisk vanskelig å ikke treffe på friluftsfolk i Bárras, og det året rundt - og det er alle nasjonaliteter, selv om området selvsagt brukes mest av nordmenn; både en meget aktiv lokalbefolkning og utenbygds spesielt i helgene, men også med et stort innslag av finlendere og svenske borgere.

Signalaldalen og Bárras brukes aktivt til småviltjakt og storviltjakt. Her finnes en av Troms største og mest produktive rypebestander, og området ligger konsekvent i fangsttoppen i Troms fylke når det gjelder rypejakt. Det omsøkte området er oppvekstområde og habitat for spesielt lirypa, som nylig ble rødlistet sammen med fjellrypa. Begge arter er høyt skattet, og området har lange tradisjoner innen fangst og sanking. Sammen med Stordalen i samme dal, og Skibotndalen utgjør disse områdene indrefiletten av natur i Troms, kanskje kun matchet av de ytterste urørte og utilgjengelige områder helt i Indre Troms mot grensen til Sverige, der forsvaret (ennå) ikke har tatt beslag på områdene på en eller annen måte, slik de har gjort så mange andre steder i Indre Troms.

En utbygging i Bárrasdalen vil forstyrre og for alltid ødelegge et naturområde nesten uten like, og en meget aktiv befolkning fra hele Troms vil frarøves en av de siste virkelige urørte perlene. For befolkning i en radius av 20 mil rundt Signalaldalen, vil tapet av urørt natur være uerstattelig. For folk i Storfjord, Balsfjord, Tromsø, Kåfjord, Lyngen og Bardu/Målselv, er ikke maken natur tilgjengelig lengre - natur med samme kvaliteter finnes i de fjernest liggende deler av Indre Troms, og i Skibotndalen - men alle disse områdene er preget av kraftig utbygging av vannkraft og i Indre Troms av forsvarsaktivitet/beslaglegging av store områder (Mauken/Blåtind).

Opp Signaldalen, via Rognli og opp Bárras via Gappo til Sverige, rømte nordmenn fra tyskerne for å kjempe i krigen. Her er det drevet jakt, fiske og sanking langt tilbake i

tid, og også det samiske har mye historie fra området. I den grad man kan definere natur som kultur, identitetsbærer og nasjonal arv så fyller Signaldalens Bárras og Stordalen alle disse kriteriene.

Stordalen

Stordalen er kanskje Storfjords aller siste rest av ekte villmark, og ferden opp er etter min mening av naturreservat-kvalitet.

Etter tyskernes siste krumspring og forfestning over skoggrensen, etter at naturen og tiden nesten har skjult sporene etter menneskelig aktivitet, har området blitt en tilgjengelig naturperle - spesielt sommertid. Området er blitt en populær utfart opp langs stiene til bunkersene også blant «folk flest». På mine turer til området, har jeg møtt alt i fra bestemødre til finlendere.

Tidlig vårtur opp Stordalen, på fjellområdene ovenfor tyskerbunkersene. Jettene mot Galgo til høyre

Fra gjengrodde, skoggkledte mosebelagte vegen opp fra Signaldalens vegende, opp forbi Markusfossen er første akt. Ved fossen stiftes et første bekjentskap med Stordalselvas krefter og størrelse. Andre akt er over den nå restaurerte Tyskerbrua, hvor man kan velge vegen videre selv - opp langs de snirklete restene av tyskernes veg som nå er sti (og ryddes av frivillige og Storfjord kommune), eller følge alternativet ved foten av Bårastind videre inn langs Stordalselvas ferd opp til jettegrytene og de indre fossefallene og det helt spektakulære synet som møter den som tar turen helt inn, der Storelva bukker og tvinger seg gjennom ren, rå stein. Ved jettene stopper også sporene av tyskernes aktiviteter, og landskapet går over til å bli ganske enkelt en rå naturopplevelse.

En gjemt perle, er ord som besøkende og lokalbefolkning beskriver området ovenfor jettene som om du spør, der elva sakker farten og hvor fisket er godt. For en jeger, med telt, venter dager med urørt natur rett og slett helt i verdensklasse, der rypa eller røya aldri er langt unna. Eller elgen faller. En dagstur opp langs elva og jettene til Gappo, gjerne rundt Barrás. Eller følge lia opp i fjellene på motsatt side, som tilbyr prima jakthabitat for alle typer arter.

Det finnes kun en Stordalen, og etter min mening har vi rett og ikke slett råd til å miste dette, selv om det er lett å forstå at vannvolumet er tiltrekkende for utbygging og at en utbygging av denne størrelse kan finansiere en transformator på Hatteng. Men det er en av de siste, store ville elvene

vi har igjen i Storfjord, og jeg mener det er helt feil måte å forhåndskapitalisere på våre felles naturverdier - at våre felles naturverdier skal «forhåndsbetale» og dermed forsvare ny transformator og dermed videre utbygginger andre steder i kommunen. Vil Troms kraft ha en transformator på Hatteng, får de investere i transformatoren på vanlig måte, med de kalkyler for inntjening, samfunnsnytte og verdi enhver investering har - og så låse opp for mindre småkraft, industripotensiale med mer.

Dyreliv

Både Stordalen og Bárrasdalen har en rikt og variert dyreliv og økosystem. Som nevnt ligger området helt i toppen av rypestatistikken i Troms, og er oppvekstområde for en rekke rødlistearter som li- og fjellrype, kongeørn. Også fjellreven har blitt observert i disse områdene. I Skogene i nedre Bárras er har jeg personlig observert en flere uglearter. Kongeørna er også her et fast møte, der den seiler på vindene rundt Bárrastind på jakt etter rypa, haren - eller til samenes fortvilelse - ofte rein og ikke minst reinkalvene. Området er også aktivt habitat og oppvekstområde for beskyttede arter som jerv og gaupe. I 2015/2016 ble det eksempelvis felt hele 3 jerv på åte på Rognli i nedre del av Bárras. Som en del av denne fangsten, dokumenterte viltkamera fra jaktlaget en rekke besøk av gaupe. Spor av jerv og gaupe vinterstid er å finne jevnlig langs både Bárraselva og spesielt i Stordalselva da den har høyere tilgjengelighetstærskel vinterstid blant annet på grunn av rasfare. Dette er imidlertid også grunnen til områdets høye naturverdi for dyrelivet - det er mindre forstyrrelser, mer urørt.

Spesielt lirypa, som av jegere kanskje verdsettes høyest og som er den av våre rødlistede ville hønsefugler som er i sterkest i tilbakegang på nasjonal og regional basis, er sterkt avhengig elva og skogpartiene rundt denne for vann, ly og mat. Disse habitatområdene som ligger i skogbåndet er knyttet til de områdene som omsøkes regulert på begge sider Bárrastind. Det er derfor svært sannsynlig at redusert vannføring, ulike menneskelig arealinngrep både under og over og ikke minst etter en evt. utbygging (vedlikehold, tilsyn etc.), vei- og fjellskjæringer etc. vil fortrenge eller tvinge rypa vekk fra disse områdene for alltid. Rypa er som kjent matkilde for en rekke av predatorene, kanskje spesielt vinterstid. Forsvinner rypa, forsvinner også med stor sannsynlighet også rovdypene.

Jeg håper og tror at konfliktnivået, frustrasjonen og maktesløsheten synliggjør at disse to utbyggingene er en ren «krigserklæring» mot friluftsliv, jegerstand, lokalbefolkning og disse naturperlenes rolle som identitets- og kulturbærere for alt vi er og alt vi har - og at man når man vurderer den unike naturverdien opp mot reelt kraftbehov i Troms og Nord-Norge, et typisk oppblåst forventningsbilde til avkastning, og vidløftige visjoner om potensiell lokal verdiskapning, kanskje med unntak for deler av den initielle anleggsfasen, noe erfaringene fra nylig realiserte småkraftanlegg underbygger: Ulønnsomme, fjerndrift og med minimal lokal verdiskapning.

Med andre ord: Alle vi mange, tar regningen for de få i form av evig tapt natur, opplevelser og vi taper en viktig del av vår kultur- og naturarv - som er ugjenkallelig en del av det som gjør nordmenn til nordmenn.

Jeg håper derfor NVE og forvaltningen gir et klart og entydig NEI til å røre Bárras og Stordalen til Statsskog.